

POSTANOWIENIE

Dnia 6 września 2023 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Józef Iwulski (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Krzysztof Rączka

SSN Dawid Miąsik

w sprawie z odwołania P.P.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w Zabrzu

z udziałem zainteresowanych: R.O., J.P., M.P., J.P.1. i R.P.

o podleganie ubezpieczeniom społecznym,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń

Społecznych w dniu 6 września 2023 r.,

zażalenia organu rentowego na postanowienie Sądu Apelacyjnego w Katowicach

z dnia 28 marca 2023 r., sygn. akt III AUa 283/21,

uchyla zaskarżone postanowienie.

(I.T.)

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 13 stycznia 2021 r. Sąd Okręgowy w Katowicach zmienił pięć decyzji z dnia 29 listopada 2019 r. Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w Zabrzu w ten sposób, że stwierdził brak podstaw do wycofania zaświadczenia A1 potwierdzającego we wskazanych w nich okresach w stosunku do R.O., J.P., M.P., J.P.1, R.P. (zainteresowani) zastosowanie ustawodawstwa polskiego oraz ustalił, że w podanych w wyroku okresach zainteresowali podlegali ustawodawstwu polskiemu jako pracownicy delegowani przez płatnika składek P.P.

Sąd Apelacyjny w Katowicach wyrokiem z dnia 30 września 2022 r. oddalił apelację organu rentowego.

Zakład Ubezpieczeń Społecznych wniósł skargę kasacyjną od wyroku Sądu Apelacyjnego, wskazując wartość przedmiotu zaskarżenia:

- w sprawie z odwołania dotyczącego R.O. na kwotę 731 zł,
- w sprawie z odwołania dotyczącej J.P. na kwotę 6.123 zł;
- w sprawie z odwołania dotyczącej M.P. na kwotę 1.161 zł;
- w sprawie z odwołania dotyczącej J.P.1 na kwotę 3.403 zł;
- w sprawie z odwołania dotyczącego R.P. na kwotę 9.519 zł.

Sąd Apelacyjny uznał, że skarga kasacyjna podlega odrzuceniu.

Sąd drugiej instancji zauważył, że stosownie do art. 398² § 1 k.p.c. skarga kasacyjna jest niedopuszczalna w sprawach o prawa majątkowe, w których wartość przedmiotu zaskarżenia jest niższa niż pięćdziesiąt tysięcy złotych, a w sprawach z zakresu prawa pracy i ubezpieczeń społecznych - niższa niż dziesięć tysięcy złotych. Jednakże w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych skarga kasacyjna przysługuje niezależnie od wartości przedmiotu zaskarżenia w sprawach o przyznanie i o wstrzymanie emerytury lub renty oraz o objęcie obowiązkiem ubezpieczenia społecznego. Niezależnie od wartości przedmiotu zaskarżenia skarga kasacyjna przysługuje także w sprawach o odszkodowanie z tytułu wyrządzenia szkody przez wydanie prawomocnego orzeczenia niezgodnego z prawem.

Sąd Apelacyjny zaakcentował, że co do zasady oznaczenie wartości przedmiotu sporu w pozwie zostało pozostawione powodowi (art. 19 § 1 i 2, art. 187 § 1 pkt 1 i art. 126¹ k.p.c.), zaś oznaczenie wartości przedmiotu zaskarżenia - skarżącemu (art. 126, art. 368 § 2, art. 398⁴ § 2 i art. 187 § 1 pkt 1 w związku z art. 409, art. 398⁴ § 2 art. 424¹² k.p.c.). Określenie to nie może być dowolne i nie może prowadzić do nabycia uprawnienia do wniesienia skargi kasacyjnej w sprawie, w której skarga taka jest niedopuszczalna ze względu na wartość przedmiotu zaskarżenia (art. 398² § 1 k.p.c.), co oznacza możliwość sprawdzenia w postępowaniu kasacyjnym wartości przedmiotu zaskarżenia (stosowanie do art. 25 k.p.c.).

Sądu odwoławczy stwierdził rozpoznawana sprawa została wszczęta odwołaniem od decyzji, których przedmiotem było przede wszystkim ustalenie właściwego ustawodawstwa z tytułu prowadzonej działalności gospodarczej przez P.P. w spornych okresach, a w konsekwencji spornym było podleganie ustawodawstwu polskiemu przez zainteresowanych będących pracownikami delegowanymi P.P. (zaświadczenie A1).

Sąd Okręgowy połączył do wspólnego rozpoznania i rozstrzygnięcia pięć odwołań płatnika składek P.P.

Zdaniem Sądu Apelacyjnego sprawa nie jest sprawą o objęcie obowiązkiem ubezpieczenia społecznego, gdyż nie jest sporny tytuł podlegania ubezpieczeniom, a powstały problem dotyczy ustalenia, które ustawodawstwo w realizacji obowiązku podlegania ubezpieczeniom społecznym jest właściwe, polskie, czy niemieckie. Dlatego nie jest to sprawa o podleganie ubezpieczeniom społecznym, a tym samym dopuszczalność skargi kasacyjnej została uwarunkowana wartością przedmiotu zaskarżenia, która powinna wynosić co najmniej 10.000 zł.

Przydając sprawie majątkowy charakter, Sąd Apelacyjny podzielił stanowisko Sądu Najwyższego zawarte w wyroku z dnia 9 lutego 2016 r., II UZ 36/15 (LEX nr 2002506), zgodnie z którym o majątkowym bądź niemajątkowym charakterze prawa, którego dotyczy roszczenie, decyduje majątkowy bądź niemajątkowy charakter dobra, którego naruszenia wnioskodawca upatruje i którego ochrony się domaga. Wobec tego należy uznać, że prawami majątkowymi są wszelkie prawa wywodzące się bezpośrednio ze stosunków prawnych obejmujących ekonomiczne interesy stron. W uzasadnieniu Sąd Najwyższy przyjął, "że skoro przedmiotem żądania w sprawie, nie jest objęcie ubezpieczeniem społecznym (to bowiem nie jest kwestionowane), ale wydanie zaświadczenia na formularzu A1, określającego ustawodawstwo właściwe, to ma ono oczywisty wymiar majątkowy, przekładający się na wysokość należnych składek na obowiązkowe ubezpieczenie emerytalno-rentowe zainteresowanego". Skoro więc przedmiotem niniejszego procesu jest ustalenie ustawodawstwa właściwego, to o dopuszczalności skargi kasacyjnej decyduje wartość przedmiotu zaskarżenia.

Sąd drugiej instancji stwierdził, że dokonane w sprawie połączenie - na podstawie art. 219 k.p.c. - kilku oddzielnych spraw do łącznego rozpoznania lub

także rozstrzygnięcia stanowiło jedynie zabieg techniczny, który nie doprowadził do powstania jednej, nowej sprawy i nie pozbawił połączonych spraw ich odrębności oraz nie zmienił, że łącznie rozpoznawane i rozstrzygane sprawy są nadal samodzielne. W konsekwencji o dopuszczalności skargi kasacyjnej decyduje wartość przedmiotu zaskarżenia w każdej z tych spraw.

Sąd Najwyższy w uchwale składu siedmiu sędziów z dnia 12 czerwca 2014 r., II UZP 1/14, usunął wątpliwości w tym zakresie i stwierdził, że w razie objęcia jednym wyrokiem wielu decyzji ustalających płatnikowi składek (pracodawcy) i wskazanym w tych decyzjach pracownikom, podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne i zdrowotne wartość przedmiotu zaskarżenia skargą kasacyjną oznacza się odrębnie względem każdego ubezpieczonego pracownika (art. 19 § 2 w związku z art. 398⁴ § 3 k.p.c.).

W ocenie Sądu drugiej instancji skoro w żadnej z połączonych spraw wartość przedmiotu zaskarżenia nie wyniosła co najmniej 10.000 zł, to skarga kasacyjna jest niedopuszczalna.

W zażaleniu na powyższe postanowienie organ rentowy zarzucił naruszenie art. 398² § 2 k.p.c. przez niezasadne uznanie, że sprawa, której dotyczyła odrzucona skarga kasacyjna organu rentowego, nie jest sprawą o objęcie obowiązkiem ubezpieczenia społecznego (sprawa o podlegnie obowiązkowemu ubezpieczeniu społecznemu), co w sytuacji, gdy wartość przedmiotu zaskarżenia liczonego odrębnie dla każdej z połączonych spraw wynosi mniej niż 10.000 zł, co czyni tę skargę kasacyjną niedopuszczalną. Było to wynikiem pominięcia przez Sąd drugiej instancji, że przedmiotem zarzutów skargi kasacyjnej jest rozstrzygnięcie tego Sądu dotyczące podleganiem obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym przez zainteresowanych z tytułu umów zleceń w zakresie czynności promocyjno-reklamowych o charakterze informacyjno-rekrutacyjnym prowadzonych na terenie Polski w okresie, kiedy zainteresowani nie byli delegowani do pracy na terenie Niemiec jako opiekunowie a świadczyć mieli zlecenia w Polsce, czyli co do okresów podlegania przez zainteresowanych obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym w Polsce z umowy zlecenia wykonywanej w Polsce, czyli co do okresów niepokrywających się z okresami delegowania pracowników do pracy za granicą. Organ rentowy podniósł także błędne uznanie, że sprawa o ustalenie

ustawodawstwa właściwego nie jest sprawą o objęcie obowiązkiem ubezpieczenia społecznego, a zatem sprawą, co do której skarga kasacyjna jest dopuszczalna, o ile wartość przedmiotu zaskarżenia wynosi nie mniej niż 10.000 zł.

Mając na uwadze powyższe żalący się wniósł o uchylenie zaskarżonego postanowienia w całości oraz zasądzenie od odwołującej na rzecz organu rentowego zwrotu kosztów postępowaniu zażaleniowego według norm przepisanych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zażalenie należy uznać za uzasadnione.

Sąd Najwyższy w obecnym składzie podziela pogląd wyrażony w postanowieniu z dnia 21 października 2015 r., II UZ 24/15 (LEX nr 1854105), w którym Sąd Najwyższy uznał, że sprawa o wydanie zaświadczenia na formularzu A1, określającego ustawodawstwo właściwe, jest sprawą o podleganie ubezpieczeniu społecznemu. Sąd Najwyższy odwołał się do poglądu Sądu Najwyższego wyrażonego w wyroku z dnia 6 sierpnia 2013 r., II UK 116/13 (OSNP 2014 nr 5, poz. 73), że użyte w art. 12 ust. 1 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) Nr 883/04 z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego (Dz.U.UE Polskie wydanie specjalne Rozdział 05, Tom 05, s. 72 z późn. zm.) oraz art. 14 ust. 1 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) Nr 987/09 z dnia 16 września 2009 r. dotyczącego wykonywania rozporządzenia (WE) Nr 883/04 w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego (Dz.U.UE.L Nr 284, s. 1 z późn. zm.) sformułowanie "podlega ustawodawstwu państwa członkowskiego" oznacza podleganie przepisom tworzącym w danym państwie członkowskim system zabezpieczenia społecznego przez spełnianie kryteriów przewidzianych w tych przepisach do objęcia systemem zabezpieczenia społecznego. W konsekwencji dla uznania, że konkretna osoba podlega ustawodawstwu państwa członkowskiego w przedstawionym wyżej rozumieniu, konieczne jest podleganie przez tę osobę ubezpieczeniu społecznemu na podstawie przepisów ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie

ubezpieczeń społecznych (np. z tytułu pracy świadczonej na podstawie stosunku pracy lub umowy cywilnoprawnej, czy też z tytułu prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej). Podleganie ubezpieczeniu społecznemu następuje z mocy prawa i jest konsekwencją istnienia tytułu do ubezpieczenia społecznego (por. K. Ślęzak: Komentarz do Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 883/04, LEX 2012). Taki sam pogląd wyraził Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 2 października 2013 r., II UK 170/13 (OSNP 2014 nr 12, poz. 171) wskazując, że podleganie ustawodawstwu oznacza objęcie danej osoby systemem zabezpieczenia społecznego według zasad obowiązujących w danym państwie członkowskim (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 9 lutego 2016 r., II UZ 35/15, LEX nr 1997963 oraz z dnia 13 kwietnia 2016 r., II UZ 70/15, LEX nr 2025783).

Sprawy o podleganie ubezpieczeniu społecznemu, mimo ich majątkowego charakteru mogą więc być przedmiotem skargi kasacyjnej niezależnie od wartości przedmiotu zaskarżenia (art. 398² § 1 k.p.c.). Podobnie należy oceniać dopuszczalność skargi kasacyjnej ze względu na wartość przedmiotu sporu przy sprawach o wycofanie zaświadczenia A1.

Z tych względów, Sąd Najwyższy na podstawie art. 398¹⁵ § 1 k.p.c. w związku z art. 394¹ § 3 k.p.c. orzekł jak w sentencji postanowienia (koszty postępowania zażaleniowego będą rozliczone w orzeczeniu kończącym postępowanie w instancji - art. 108 § 1 k.p.c.).

(I.T.)

[ał]

